

TANTÁRGY NEVE: MŰVÉSZETI ISMERETEK	KREDITÉRTÉKE: 4
A tantárgy besorolása: kötelező	
A tanóra típusa és óraszám: 48 óra előadás	
Az adott ismeret átadásában alkalmazandó további (sajátos) módok, jellemzők (ha vannak):	
A számonkérés módja (koll. / gyj. / egyéb): órai beadandó feladatok	
Az ismeret ellenőrzésben alkalmazandó további (sajátos) módok (ha vannak): Rajzfeladat	
A tantárgy tantervi helye (hányadik félév): 5.	
Előtanulmányi feltételek (ha vannak):	
Tantárgyleírás: az elsajátítandó ismeretanyag tömör, ugyanakkor informáló leírása	
A tantárgy két részből áll, és a részek egymást váltják. A félév felében a XIX. századi kritikai gondolkodás sajátos ágával (ágaival), John Ruskin és William Morris tevékenységeivel és műveivel fogunk foglalkozni, melyek – az ipari civilizáció kritikája részeként – a jó élet tárgyi és szellemi feltételeinek megteremtésére tett erőfeszítések dokumentumai is. Mivel a szerzők gondolatai és alkotásai gyakran távolinak tűnnek korunkból, számos kortárs – elméleti és gyakorlati – párhuzammal közelebb hozva vizsgáljuk meg relevanciájukat. A félév másik felében az előadások a közép-európai építészet mibenlétét és milyenségét próbálják felfejteni, tizenkét olyan alkotó körüljárásával, akik ilyen vagy olyan eszközökkel hozzájárultak ennek megteremtéséhez. A 12 életmű, illetve a hozzájuk kapcsolódó hazai alkotók és alkotások mélyebb megismerése hozzájárul a hallgatók szélesebb tájékozottságához, a regionális kontextus mélyebb megismeréséhez. A 12 előadás az 1900-as évek elejétől kronologikus rendben követi egymást napjainkig.	
A 2-5 legfontosabb kötelező, illetve ajánlott irodalom (jegyzet, tankönyv) felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN):	
Kötelező irodalom: - Bodor Béla. 2002. „Az olvasatban megőrzött titok mint az esztétikum eleme.” <i>Parnasszus</i> 3: 52–64. https://parnasszus.hu/az-olvasatban-megorzott-titok-mint-az-esztetikum-eleme/ - Latour, Bruno és Peter Weibel. 2020. <i>Critical Zones. The Science and Politics of Landing on Earth</i>. Cambridge (MA): MIT Press. (részletek) - Margócsy István. 1998. „A szabad elvű Petőfi.” <i>Holmi</i> (10) 3: 309–22. - Morris, William. 2018. <i>Kézműves esztétika. William Morris válogatott írásai</i>, válogatta és fordította Keresztes Balázs. Budapest: Kijárat. (részletek) - Ruskin, John. 2018. <i>A XIX. század viharfelhője. Válogatott írások</i>, válogatta és fordította Csuka Botond, Déri Ákos és Keresztes Balázs. Budapest: Typotex. (részletek) - https://edu.interkonyv.hu/konyvek/john-ruskin-a-xix-szazad-viharfelhoje/ Ajánlott irodalom: - Meder – Charbonnier – Krízenecký – Ruff (szerk.): <i>Lifting the Curtain</i>. Central European Architectural Networks. Műry Salzmann, 2016 - Jean-Louis Cohen: <i>The Future of Architecture</i>. Sinca 1889. Phaidon, London – New York, 2012	
Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul	
a) tudása - általános műveltségi/történelmi ismeretek a középiskolai tanulmányokból b) képességei - szövegértés, szövegelemzés, írás/fogalmazás készség, vizuális memória, rajzkészség	
Tantárgy felelőse (név, beosztás, tud. fokozat): Vági János DLA egyetemi docens, tanszékvezető	
Tantárgy oktatásába bevont oktató(k) (név, beosztás, tud. fokozat): Horváth Olivér és Kovács Dániel óraadók	

kód: MK3MUV1E04EX17	köv: k	tantárgy megnevezése: MŰVÉSZETI ISMERETEK	tantárgy típusa: ÉSZ	tanszék: ÉSZ
óraszám: 4/0/0	nyelve: magyar	kredit: 4	tantárgyfelelős: Vági János DLA egyetemi docens	kurzusok oktatói Horváth Olivér óraadó Kovács Dániel óraadó
előkövetelmény:				
hét/nap	előadás:			
	regisztrációs hét			
09.09.	Ruskin: „A vas munkája a természetben, a művészetben és a politikában” Bevezetés: Ruskin szerepe, preraffaeliták. Ruskin társadalomképe, etikája, ellentmondásossága; tömeggyártás vs egyediség, díszítés, ornamentika			
09.16.	Adolf Loos és a díszítés halála A Sezession építészete. Otto Wagner. Josef Hoffmann. Adolf Loos: Díszítés és bűnözés. A prágai Müller-villa. Lessner Manó és az első magyar kockaház. Loos további magyar követői. Peter Behrens – Hogyan lett az építészet design? Az ipari formatervezés születése és gyakorlata a 20. század elején. Az AEG ipari építészete. A német Werkbund születése. Behrens műhelye, Mies van der Rohe, Gropius és Le Corbusier kapcsolatai. A Bauhaus gyökerei.			
09.23.	Ruskin: „A patetikus téveszméről” A zseni/kifinomult ember szerepe a társadalomban; nyelvi transzparencia, metaforikus nyelv - Margócsy István: „A szabad elvű Petőfi”, Bodor Béla: „Az olvasatban megőrzött titok”			
09.30.	Jože Plečnik és a történelem újrafelfedezése Plečnik és az Otto Wagner-iskola. Korai vasbeton-építészet, hazai párhuzamként Medgyaszay Istvánnal. Plečnik és a prágai királyi palota helyreállítása. A ljubljana-i építészeti iskola és jellegzetességei. Plečnik parlamentje. Plečnik tanítványai, hatása és követői. Walter Gropius és a magyarok a Bauhausban A Bauhaus korai oktatási elvei és ideái. Gropius és műhelye. Breuer Marcell oktatói időszaka. Magyarok a Bauhausban és környékén: Forbát Alfréd, Bánki Zsuzsa, Molnár Farkas, Berger Otti és mások. A Bauhaus hatása ideháza: Bortnyik Műhelye. Van-e Bauhaus építészet Magyarországon?			
10.07.	Ruskin: „Az emlékezet lámpása” Nosztalgia, tempó, állandóság, térérzet változásai - Stewart Brand: How Buildings Learn; Delacroix: Napló (részlet), Virilio			
10.14.	A szovjet avantgárd: Vlagyimir Tatlin, a Vhutjemasz és köre A szovjet konstruktivista építészet. Tatlin és a Harmadik Internacionálé emlékműve. Vlagyimir Sukov építészete. Le Corbusier Moszkvában. Mojszej Ginzburg és a Narkomfin-épület. Konsztantin Melnyikov munkássága. A szovjet avantgárd hatása itthon: Uitz Béla, Bortnyik Sándor. Alvar Aalto és a skandináv modernizmus A „humanizmus” építészete és designja Skandináviában. Alva és Aino Aalto építészete. Arne Jacobsen munkássága. A daniások. A skandináv design hatása Közép-Európában.			
10.20.	I. rajzhét			
10.28.	Ruskin: „A virág” organicitás és design, kusztomizálás			
11.04.	Boris Iofan és a szocreál térhódítása A Szovjetek Palotája mint projekt és jelkép. A szocreál megjelenése a Szovjetunióban és nemzetközi párhuzamai; a tradicionalizmus építészete a század középső évtizedeiben – Németország, Spanyolország, Portugália. A közép-európai szocreál sajátosságai. Az Archigram felborítja a rendet Az avantgárd építészeti gondolkodás az 1960-as években. Metabolizmus. Buckminster Fuller. A város mint gép, a szerkezet mint megoldás. Mozgó, lebegő, repülő városok. A pop-art és az építészet. A posztmodern kezdetei. Peter Cook munkássága. A Pompidou-központ. A Superstudio. Az Archigram hatása a régióban (csehszlovák avantgárd).			
11.11.	Ruskin „A földfátyol” + „A XIX. század viharfelhője” Ökoszféra törékenysége, - Latour – Weibel: Critical Zones (részletek)			
11.18.	Carlo Scarpa és a részletek diadala Scarpa és a formatervezés. A Fondazione Querini Stampalia. A Museo di Castelveccchio. Scarpa hatása az olasz és a svájci kortárs építészetre. Vladimír Deděček és a késő-modern monumentalitása A csehszlovák modernizmus építészete: Emil Belluš, a Weinwurm és Vécsei munkássága. Csehszlovák és jugoszláv késő modern építészet. Deděček nagy projektjei. Štefan Svetko és Ivan Matušík munkássága. A jugoszláv modernizmus sajátosságai. A szpomenyíkek.			
11.24.	Morris: „Kisebb művészetek” + „Az emberek művészete” Design és társadalomszervezés, design és forradalom - kivezetés: érdeklődéstől függően			
12.02.	Az „osztrák jelenség”: avantgárdok a szomszédban Raimund Abraham és a New York-i Osztrák Intézet. Günther Domenig. A Coop Himmelblau. Hans Hollein. A szlovén újhullám és kortárs építészeti Romániában Szlovén építészet a rendszerváltást követően: Dekleva Gregorič Arhitekti, Ofis, Bevk Perović arhitekti, Scapelab, SADAR + VUGA, Enota. Kortárs regionalista építészet Romániában és Erdélyben.			

II. rajzhét

számonkérési módok: Órai feladatok.

Kötelező irodalom:

- Bodor Béla. 2002. „Az olvasatban megőrzött titok mint az esztétikum eleme.” *Parnasszus* 3: 52–64.
<https://parnasszus.hu/az-olvasatban-megorzott-titok-mint-az-esztetikum-eleme/>
- Latour, Bruno és Peter Weibel. 2020. *Critical Zones. The Science and Politics of Landing on Earth*. Cambridge (MA): MIT Press. (részletek)
- Margócsy István. 1998. „A szabad elvű Petőfi.” *Holmi* (10) 3: 309–22.
- Morris, William. 2018. *Kézműves esztétika. William Morris válogatott írásai*, válogatta és fordította Keresztes Balázs. Budapest: Kijárat. (részletek)
- Ruskin, John. 2018. *A XIX. század viharfelhője. Válogatott írások*, válogatta és fordította Csuka Botond, Déri Ákos és Keresztes Balázs. Budapest: Typotex. (részletek)
- <https://edu.interkonyv.hu/konyvek/john-ruskin-a-xix-szazad-viharfelhoje/>

Ajánlott irodalom:

Meder – Charbonnier – Krízenecky – Ruff (szerk.): *Lifting the Curtain. Central European Architectural Networks*. Mury Salzmann, 2016

- Jean-Louis Cohen: *The Future of Architecture. Since 1889*. Phaidon, London – New York, 2012

az aláírás és vizsgára bocsátás különleges feltételei:

- Részvétel az órák (előadás és gyakorlat) legalább 66%-án. Megengedett hiányzás 3 alkalom. Hiányzásnak minősül, ha a hallgató nincs jelen az egész órán. Az óra elején és végén katalógus készül.

teljesítményértékelés:

- Öt számjegyű értékelés az órai beadandó feladatok alapján.